

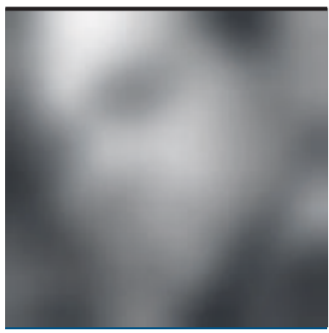
In Florida heeft een orka zijn trainer doodgebeten. De 'killer whale' had eerder al twee andere mensen gedood. Moet het wettelijk verboden worden om zo'n dieren in gevangenschap te houden?

JA 86%
NEE 14%

Dierentuinconsulent **HARRY SCHRAM** vindt niet dat orka's of dolfijnen een aparte status verdienen

To free of not to free Willy

Naar aanleiding van het dodelijke incident met een orka, pleiten vele dierenrechtenorganisaties voor een verbod op het houden van zwaardwalvissen. Nonsens, volgens Harry Schram. Het ongeval had vermeden kunnen worden door de zeezoogdieren met dezelfde omzichtigheid als pakweg olifanten of landroofdieren te benaderen.

HARRY SCHRAM is voormalig directeur van de Europese dierentuinvereniging EAZA

Het dodelijke ongeval met orka Tilikum en trainer Dawn Brancheau in Sea World Orlando zorgt ook in Europa voor discussie over het houden van zwaardwalvissen. Het incident komt nauwelijks twee maanden na een dodelijk ongeval, op tweede Kerstdag, met een orka in het Spaanse Loro Parque (Tenerife) – samen met Marineland in het Franse Antibes de enige Europese dierentuinen waar je de dieren vandaag nog kan zien. Ter vergelijking: in de jaren '70 en '80 waren er negen Europese dolfinaria waar een orka gehouden werd. Vandaag worden de zeezoogdieren in familiegroepen gehouden. Beide parken bouwden gigantische basins en in Antibes werden inmiddels al drie orka's geboren en succesvol grootgebracht. De dieren op Tenerife zijn nog jong, en werden zelf bij Sea World geboren.

Jaren na *Free Willy* wordt ook nu weer de vraag gesteld of het verantwoord is om orka's, of dolfijnen in het algemeen, in dierentuinen te houden. Telkens opnieuw hoor je dat deze superintelligente 'Obertiere' in gevangenschap per definitie ongelukkig zouden zijn, en er een kortere levensverwachting zouden hebben dan in de 'vrije' natuur. Orka's worden nog maar sinds de jaren '60 gehouden en in het begin is er zeker vaak mee gesold. Maar vandaag weerleggen de feiten de emotionele argumenten van de tegenstanders: er is geen enkele aanwijzing dat de dieren 'ongelukkig' zouden zijn, en ze komen ook al lang niet meer uit de

verwantschap met ons mensen wel de juiste basis om diersoorten 'anders' of 'beter' te gaan behandelen? Waar ligt de grens?

Conclusie: uiteraard moeten we op een ethisch verantwoorde manier omgaan met orka's en dolfijnen, maar dat moeten we ook doen met varkens en nijlpaarden. Zelfs met de kabeljauw die straks misschien op uw bord ligt. Als we dieren op een verantwoorde wijze willen houden, dan moeten we tot het uiterste rekening houden met hun biologie en hun gedrag. We moeten ook bij voorkeur werken met dieren die in gevangenschap geboren zijn, maar dan niet omdat het leven in de 'vrije' natuur per definitie ideaal zou zijn: er sterven elk jaar meer orka's in achtergebleven visnetten of door vervuiling van olie, chemicaliën en zware metalen, dan er ooit in de hele wereld in dierenparken gehouden werden. Neen, het vangen van orka's is duur, risico- en stressvol voor de dieren, en heeft ook een gigantische ecologische voetafdruk.

komen. Een orka is een nog veel groter roofdier, niet zozeer gevaarlijk omdat het een roofdier is, maar wel omdat hij groot en gespierd is, en zich perfect thuis voelt onder water zonder te beseffen dat zijn menselijke speelkameraad daar veel kwetsbaarder is.

Misschien is de vergelijking met een ander zoogdier nog wel het meest voor de hand liggend: in Europa worden in een kleine tweehonderd dierentuinen olifanten gehouden, en steeds vaker doet men dat 'hands off' of onder 'protected contact': de verzorgers komen niet meer in rechtstreeks contact met de dieren. Die werkwijze dringt zich ook op omdat men de olifanten niet langer als een soort circusdieren wil africhten: men laat ze zoveel mogelijk hun eigen sociale leven leiden. Veel vlieger, en dat moet ook, want met enkele dodelijke slachtoffers en nog een aantal gewonden per jaar was olifantenzorger tot voor kort het meest riskante beroep in de dierentuinwereld. Nu de 'killer whale' op enkele maanden tijd dat

We vinden het al eeuwen normaal dat verzorgers nooit bij tijgers of leeuwen in dezelfde ruimte komen

Als we hun welzijn maximaal kunnen garanderen, en als ze door de educatieve omkadering bovendien op een respectvolle manier bijdragen aan een groter begrip voor de natuur, dan zie ik geen redenen om orka's op een andere manier te behandelen dan andere dieren. Maar: dat betekent ook dat we net zoals bij andere soorten geen onverantwoorde risico's mogen nemen. Een orka is en blijft een roofdier dat 5,5 ton zwaar kan worden.

Wilde dieren blijven onvoorspelbaar. Het komt erop aan om de risico's goed in te schatten en te kiezen voor een veilige aanpak. We vinden het al eeuwen normaal dat dierentuinedwerkers nooit bij tijgers of leeuwen in dezelfde ruimte

statistische record lijkt te verbreken, moet er dringend nagedacht worden over de manier van verzorgen, trainen en presenteren. De kans dat er iets gebeurt blijft heel klein, maar de gevolgen als er iets gebeurt zijn onverantwoord hoog: meezemmen en –duiken in het bassin van orka's mag dus niet langer als verstandig worden beschouwd.

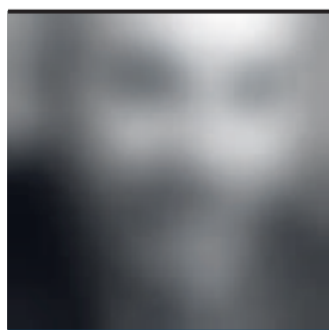
De dierentuinwereld heeft er alles bij te winnen om de juiste conclusies te trekken uit Orlando of Tenerife. Ook al zullen de bezoekers, de trainers en wellicht vooral ook de dieren zelf dat rechtstreeks contact echt missen. Maar de mens is wellicht niet enige soort die een beetje tegen zichzelf beschermd moet worden.

■ Verzorgster Dawn Brancheau kende haar moordenaar, de zwaardwalvis Tilikum, al zestien jaar.

FOTO REPORTERS / BARCROFT

De Democraten lachen laatst om zorgsysteem

'De Republikeinen denken blijkbaar dat ze flagrant misleidende beweringen kunnen doen zonder daar een prijs voor te moeten betalen', stelt Paul Krugman. Hij volgde de top over de Amerikaanse gezondheidszorg donderdag live op tv en onthoudt vooral de Republikeinse arrogantie.

PAUL KRUGMAN is columnist van *The New York Times* en Nobelprijswinnaar economie

Niemand had eigenlijk iets anders verwacht. Maar wat toch veelbetekenend was aan het overleg was dat de Republikeinen – die weken de tijd hadden om het voor te bereiden en al een jaar campagne aan het voeren zijn tegen de hervormingen – zelfs niet de moeite hadden gedaan om een argumentatie op te bouwen die zelfs de minniemste check kon doorstaan.

Het was duidelijk hoe de zaken zouden lopen zodra de eerste Republikeinse spreker, senator Lamar Alexander, het woord nam. Hij werd wellicht verkozen omdat hij vriendelijk en voorkomend is en het standpunt van zijn partij daardoor redelijk kan doen klinken. Maar hij deed al meteen de waarheid geweld aan door te beweren dat het Democratische plan "de premies van miljoenen Amerikanen de hoogte in zou jagen".

wet goedgekeurd in de Senaat en willen nu een gewone meerderheidsstemming gebruiken om een paar cijfers aan te passen, een procedure van reconciliatie. Alexander verklaarde dat de reconciliatie "nooit eerder werd aangewend voor iets zoals dit". Wel, ik weet niet wat "zoals dit" betekent, maar de reconciliatie werd ook al gebruikt voor eerdere hervormingen in de gezondheidszorg en werd gebruikt om beide belastingverlagingen van Bush door te drukken voor een bedrag van 1,8 biljoen dollar, twee keer wat de hervorming van de gezondheidszorg kost.

Race naar de bodem

Wat me echter vooral opviel aan het overleg was het onvermogen van de Republikeinen om uit te leggen hoe zij een antwoord denken te formuleren op een kwestie die terecht de emotionele kern van het gezondheidszorgdebat uitmaakt: het lot van Amerikanen die lijden aan medische aandoeningen.

In andere beschaaft landen krijgt iedereen essentiële medische zorgen, ongeacht de medische voorgeschiedenis. Maar in de VS kunnen een opstoot van kanker, een erfelijke genetische

afwijking of in sommige staten zelfs het feit dat je het slachtoffer bent geweest van huiselijk geweld je onverzekerbaar maken, waardoor geschikte medische verzorging onbetaalbaar wordt.

En van de grote verdiensten van het Democratische plan is dat het uiteindelijk een einde zou maken aan dat onaantwoordbare geval van Amerikaans exceptio-

Maar de Democraten lachen het laatst. Al wat ze moeten doen – en die macht hebben ze – is de job afmaken en de hervorming van de gezondheidszorg invoeren. Door het Republikeinse plan zou de Amerikaanse gezondheidszorg nog perfider worden dan ze nu al is

nalisme. Maar wat is het antwoord van de Republikeinen? Alexander wist daar vreemd genoeg weinig over te vertellen en zei alleen dat "Republikeinen in het Huis van Afgevaardigden een paar ideeën hebben over hoe mijn vriend in Tullahoma toch nog een verzekering zou kunnen betalen voor zijn vrouw, die broestkanker heeft gehad". Hij gaf geen aanwijzing van wat die

ideeën zouden kunnen zijn. In werkelijkheid hebben de Republikeinen in het Huis niets te bieden aan Amerikanen met een problematische medische voorgeschiedenis. Integendeel: hun grote idee – onbepakte concurrentie over de staatsgrenzen aanmoedigen – zou leiden tot een race naar de bodem. De staten met de zwakste regulering – bijvoorbeeld staten die toelaten

dan vertrekt naar de Kaaiman-eilanden. En de sociale crisis? Die is er gekomen, en zal wel vanzelf weer weggaan, zeker? De nieuwe voorzitter heeft alvast de verdienste van de duidelijkheid.

Professor Frank Roels, Gent.

Carrefour

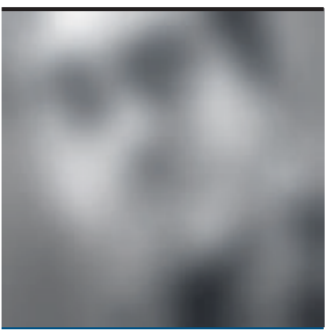
Weer moet ik vaststellen dat een grote Franse firma, na het incasseren van Belgische staats-hulp, de zaak laat verrotten ten koste van de werknemers en de staat. Na de Société Générale, Renault, Electrabel en Fortis worden we voor de zoveelste keer gerold door onze zuiderburen. Is dat de goede samenwerking binnen de Europese gemeenschap? Of zit hier een strategische achter waarbij we stilaan opgepeuzeld worden? Ik stel voor dat de 84 miljoen euro, die we te goed hebben van Carrefour, zo vlug mogelijk gind wordt. Bij weigering van betaling kan altijd overgegaan worden tot confiscatie van de gesloten winkels. Laat ons nu de rollen eens omdraaien en er geen geld bovenop doen. Natuurlijk vergt dit enige rug-gegraat bij het departement Financiën. Maar het is zoals men zegt: "No balls, No glory."

Cannaerts Edmond Heist-op-den-Berg

PAUL DE GRAUWE wil los van emoties nadenken over het lage aantal jaarlijkse doden in het treinverkeer

De doden die we vergeten

Jaarlijks vallen er veel meer doden dan in het treinverkeer dan in het wegverkeer. Paul De Grauwe zegt dat we met het geld dat gebruikt zal worden om de veiligheid op het spoor te verhogen, veel meer levens op de weg kunnen redden.

PAUL DE GRAUWE doceert internationale economie aan de KU Leuven en heeft talrijke invloedrijke publicaties en artikels op zijn palmares staan. Hij is ook columnist bij de invloedrijke zakenkrant *The Financial Times*.

Het tragische treinongeluk in Buizingen bijna twee weken geleden zal nog lang in ons geheugen geprent blijven. Achttien mensen verloor brutaal het leven. Talloze andere mensen werden in diepe rouw gehuld. De collectieve emotionele impact van het drama is bijzonder groot geweest. Maar in de laatste twee weken heeft zich in België een ander drama afgespeeld dat in zijn draagwijdte nog intenser is dan het drama van Buizingen. Ik heb het over de vierendertig doden in het wegverkeer sinds de tragische dag twee weken geleden. Dat is bijna tweemaal zoveel als het aantal slachtoffers in Buizingen. (Ik heb geen exacte informatie over het aantal verkeersdoden sinds

maandag 15 februari. Ik leid het aantal af uit het feit dat er nu meer dan 900 verkeersdoden zijn per jaar, of gemiddeld 2,5 dodelijke ongevallen per dag. Het gaat om een gemiddelde; het juiste aantal kan dus lager zijn, maar helaas ook hoger).

Het contrast tussen de twee dramatische gebeurtenissen kan niet groter zijn. Het drama van Buizingen heeft voor een golf van emoties gezorgd. Ik begrijp die emoties; ik heb ze ook intens gevoeld. Het tweede, geruisloze, drama heeft geen collectieve emoties losgeweekt. Het was een reeks van faits divers in de kranten. Nochtans ging het om nog meer individuele drama's: mensen die brutaal uit het leven werden gerukt en die honderden verweerde familieleden en vrienden achterlieten.

Dit geruisloze drama heeft niet tot intense discussies leidt in de media over wie dan wel verantwoordelijk is voor zoveel menselijk leed. Er werd geen parlementaire commissie in het leven geroepen om na te gaan waar de verantwoordelijkheden liggen voor al dat

dodelijk geweld. Er zijn geen plechtige beloftes gemaakt om middelen te steken in een verhoging van de veiligheid van het wegverkeer, ondanks het feit dat indien we naar de aantallen slachtoffers kijken er meer reden is om dit te doen dan in het geval van het drama van Buizingen.

Koele berekening

Het verschil in de emotionele reactie op het unieke Buizingendrama en de stille, maar zoveel grotere drama's op onze wegen is spectaculair. Psychologen zullen hiervoor wel een verklaring hebben. Ik wil het hier echter niet hebben over de psychologische gronden van dit grote verschil in perceptie van die twee drama's. Ik wil hier een andere vraag onderzoeken. Hoe moeten we de schaarse budgettaire middelen aanwenden om het aantal slachtoffers van trein- en wegverkeer zoveel mogelijk te drukken?

De collectieve emotionele reactie op het drama van Buizingen dwingt de politici en de top van de NMBS om versneld een automatisch remsysteem in te voeren op het spoorwegnet. Op het eerste gezicht lijkt dit de juiste reactie te zijn. Maar is dit wel zo? Om een antwoord te geven op deze vraag past het een koele berekening van kosten en baten toe te maken, ont-daan van alle emoties. Collectieve emoties zijn zelden een goede gids voor het

beleid, ook en vooral ten aanzien van vragen over leven en dood.

Een koele en afstandelijke analyse leidt dan tot het volgende. Jaarlijks sterven er meer dan 900 mensen op onze wegen; in het treinverkeer is dit slechts een heel kleine fractie van dit aantal. Gedurende de laatste tien jaar kan het aantal treinreizigers dat jaarlijks het leven verloor in een treinongeluk op de vingers van één hand geteld worden.

Het drama van Buizingen leidt tot de roep om het aantal doden in het treinverkeer tot nul te brengen. Om dit te realiseren zullen we heel veel geld moeten uitgeven. Het aantal doden in het wegverkeer daarentegen is zo hoog dat

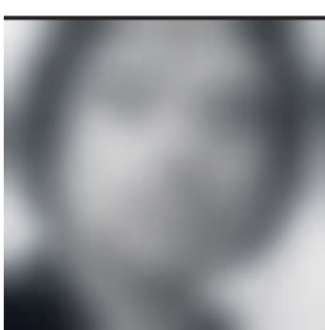
Reageren? lezers@demorgen.be

En koele analyse van de feiten leidt tot deze vaststelling: de middelen die we nu willen besteden aan het beveiligen van het treinverkeer, zouden we beter gebruiken om het wegverkeer veiliger te maken

we met dezelfde middelen die we veil hebben voor een veiliger spoorverkeer veel meer levens kunnen redden in het wegverkeer. Het is met andere woorden gemakkelijker om het aantal doden in het wegverkeer van 900 tot bij voorbeeld 800 te brengen, en dus 100 levens te redden, dan het aantal doden in het treinverkeer van 18 naar 0 te brengen.

We zouden de onbemande camera's op versnelde wijze kunnen plaatsen op onze snelwegen, waar vandaag nog altijd automobilisten ongestraft aan 160 km per uur razen. Een dergelijke investering zou het aantal doden op onze wegen met veel meer doen dalen dan de investeringen die we zullen doen in het beveiligen van het treinverkeer.

De held, gevierd en gevallen

BERT WAGENDORP vraagt zich af waarom schaatsster Sven Kramer de media domineerde in de week nadat de regering viel. Wagendorp is columnist voor de *Volkskrant*. Hij schrijft wekelijks een bijdrage voor 'De Gedachte'.

Let wel: dit was in de tijd toen de Koude Oorlog nog volop werd uitgevochten, toen het eind van de ideologieën nog lang niet was bereikt en God nog in hoog aanzien stond – in België de katholieke God, bij ons de protestantse.

Ja, dat heeft ermee te maken. Merckx was een voorloper. Een jaar of wat geleden sprak ik in Leuven met Bart Vanreusel, hoogleraar Sociale en Culturele Bewegingswetenschappen. Het was een gesprek dat mijn kijk op sport voorgoed veranderde.

Entertainment

Wat ik al dacht weet ik sindsdien zeker: topsport is entertainment. Geen goedkoop entertainment, maar een vorm van entertainment zoals die ons mensen al sinds het begin der tijden over-eind houdt, die ons voorziet van verhalen en ogenschijnlijk banale gebeurtenissen van diepte.

Niks meer, niks minder. Ik moet zeggen dat ik sindsdien met meer afstand, maar ook met grotere fascinatie naar het verschijnsel topsport kijk.

We hebben, zei Bart Vanreusel, geen grote ideologische verhalen meer, geen richtinggevende

alleen nog in Nederland wordt begrepen.

Het gaat mij om de held, de gevierde held, de gevallen held – het soort held waarin topsport in zo ruime mate voorziet.

De eerste keer dat ik me bewust werd van de kracht van de mythe van de gevallen held, was toen Eddy Merckx in de Giro werd betrap op doping – goed, toen Merckx werd geflikt in de Giro van 1969.

Op tv, in de kranten en op internet ging het maar over één ding: de diskwalificatie van schaatsheld Sven Kramer. Op Radio 1, onze nationale nieuwszender, draaiden ze woensdagmiddag rouwmuziek

Ik was twaalf jaar en ook bij ons stonden de kranten vol. Tot dan dacht ik dat Eddy Merckx iemand was die heel hard kon fietsen en die daarom bewonderd moest worden. Maar hij was kennelijk veel meer. Merckx, zo jong als hij was, had al de status van mythische held. Die was door de vermaledijde Italianen van zijn voetstuk getrokken en daarom huilde België.

politieke, religieuze verhalen. De moraliserende verhalen zijn aan hun einde. Maar we kunnen niet zonder: *Entrez le sport!* De verhalen die we vroeger in de bijbel lezen, de Griekse sagen en mythen, de heldhaftige geschiedenissen van de slagvelden: ze worden ons nu aangeleverd door de sport. En door de kracht van de media komen ze

directer en krachtiger bij ons binnen dan ooit.

Daarom is Tom Boonen na een onschuldig snuifje de gevallen held en ontwricht hij een halve natie. Daardoor krijgt de terugkeer van Henin en Clijsters mythische proporties: ze keren niet terug naar de tennisbaan, ze zijn opgestaan uit hun te vroege dood.

Zo was het ook met Sven Kramer en Gerard Kemkers. Wat we zagen voldeed aan alle voorwaarden van het klassieke drama. Twee gezvoren bloedbroeders, twee mannen in de strijd tegen alles wat ons bedreigde – Koreaanse schaatsers, Amerikaanse schaatsers, een verdraaide Italiaan, corrupte ijismakers, tegenslag bij de loting.

Toen kwam de race. En we zagen Kemkers' vinger de verkeerde kant op wijzen, we zagen het diepe verraad in dat ene woord: 'Binnenbaan!' We zagen Sven, gebroken van verdriet, en we zagen Gerard, gebroken door schaamte.

Vriendschap, verraad, val

Op televisie, in de kranten en op internet ging het maar over één ding. Op Radio 1, onze nationale nieuwszender, draaiden ze woensdagmiddag rouwmuziek. Maar zie, de volgende dag: wonder! Gerard en Sven kwamen gezamenlijk de jissbaan op. Ze lachten naar elkaar. Sven had Gerard niet doodgeslagen, Gerard had zich niet voor de metro geworpen.

Vriendschap, verraad, val, verzoening. Het eeuwige verhaal waarvan we nooit genoeg kunnen krijgen.

*Sport, zei Bart Vanreusel, 'is zich ervan bewust dat men een antwoord biedt op de behoefte aan een collectief ritueel. Aan iconen die ons op een of andere manier raken.'

En daar worden ze in de sport – en in de sportmarketing – steeds gehaald in.